



## **ENONKOSKEN KUNTA**

Tarkastuslautakunta 31.5.2024

Enonkosken kunnanvaltuustolle

## **ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023**

## Sisällys

1.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT, KOKOONPANO SEKÄ TYÖSKENTELY .....	2
2.	VUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET .....	4
3.	ARVIO VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA .....	5
3.1	Strategia .....	5
3.2	Yleistä .....	6
3.3.	Kunnanhallitus.....	6
3.4.	Sivistyslautakunta.....	8
3.5.	Vapaa-aikalautakunta .....	10
3.6.	Tekninen lautakunta .....	12
3.8.	Konsernille asetetut tavoitteet .....	15
4.	TOIMINNAN JA TALouden YLEISARVIOINTI .....	16
4.1.	Henkilöstö.....	16
4.2.	Tase .....	16
4.3.	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta .....	16
5.	YHTEENVETOARVIO TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA JA KUNNAN PALVELUIDEN TULOKSELLISUUDESTA JA SEN KEHITTÄMISESTÄ .....	18
6.	ALLEKIRJOITUKSET .....	19

# 1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT, KOKOONPANO SEKÄ TYÖSKENTELY

Kuntalain 410/2015 §:n 121 mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on kunnan hallintosäännön 63 §:n mukaan:

1. seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
2. huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
3. tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Enonkosken kunnanvaltuusto on 19.8.2021 § 27 valinnut kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakuntaan toimikaudelle 2021–2024 jäsenet ja varajäsenet. Vuoden 2023 aikana tarkastuslautakunnassa ovat olleet:

Varsinainen jäsen

Mikael Laine, puheenjohtaja  
Petri Purhonen, varapuheenjohtaja  
Petra Junnila  
Helena Liukko  
Ari Lyytikäinen

Varajäsen

Krista Laine  
Sami Heikkinen  
Marika Heikkinen  
Minna Liukko  
Seppo Karvinen

Tarkastuslautakunta kilpailutti tilintarkastuspalvelut vuosille 2022 – 2025 (+ 1 vuoden optio) keväällä 2022 ja kunnanvaltuusto valitsi kilpailutuksen perusteella 30.8.2022 § 26 tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n ja vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi Taina Törrösen JHT, HT. Tilintarkastaja on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä.

Tarkastuslautakunta on valtuustokauden alussa (9.9.2021 § 37) laatinut arviointisuunnitelman vuosille 2021 – 2024. Lautakunta on 26.9.2023 § 38 päivittänyt arviointisuunnitelmaa vuosille 2023 – 2024 sekä laatinut arvioinnin työohjelman vuodelle 2023. Arviointivuotta 2023 koskien lautakunta on perehtynyt suunnitelmansa mukaisesti hallintokuntien toimintaan seuraamalla päätöksiä ja kuulemalla kunnanjohtajaa, rehtori/sivistystoimenjohtajaa, kunnaninsinööriä, laitosiemiä sekä Enonkosken Vuokratalot Oy:n toimitusjohtajaa.

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Arviointikertomuksen laadinnassa on käytetty tilipäätöksessä ja henkilöstöraportissa esitettyjä tietoja sekä tarkastuslautakunnan arviointivuotta koskevien kuulemisten yhteydessä saatuja selvityksiä ja tehtyjä havaintoja.

Arviointikertomuksen pääsisältö perustuu kunnanvaltuuston hyväksymien vuoden 2023 talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointiin. Vuosittain arvioinnin kohteena ovat kaikki valtuuston asettamat tavoitteet. Arviointikertomuksessa käsitellään erityisesti niitä tekijöitä, joihin tarkastuslautakunta on pitänyt aiheellisena kiinnittää huomiota.

## 2. VUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET

Kunnanvaltuusto käsitteli vuoden 2022 arviointikertomuksen kokouksessaan 19.6.2023 § 19 ja toimitti sen kunnanhallitukselle toimenpiteitä varten. Kunnanhallitus päätti 27.6.2023 § 163 lähettää arviointikertomuksen lautakunnille käsittelyä ja toimenpiteitä varten. Kunnanhallitus edellytti, että lautakunnat antavat lausuntonsa viimeistään lokakuussa 2023 kunnanhallitukselle. Samalla se päätti antaa oman lausuntonsa valtuustolle lautakuntien lausuntojen tultua.

Lautakunnista sivistyslautakunta antoi vastineensa arviointikertomukseen 29.8.2023 § 66, vapaa-aikalautakunta 19.10.2023 § 27 ja tekninen lautakunta 28.8.2023 § 70.

Kunnanhallitus päätti 7.11.2023 § 251 merkitä tietoonsa saatetuksi lautakuntien vastineet arviointikertomukseen sekä hyväksyä kunnanhallituksen oman vastineen. Kunnanhallitus päätti toimittaa annetut vastineet edelleen kunnanvaltuustolle. Kunnanvaltuusto on käsitellyt toimitetut vastineet kokouksessaan 14.11.2023 § 39.

*Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2022 arviointikertomuksessa esiin tuodut havainnot on otettu huomioon ja vastineet on käsitelty asianmukaisesti hallintoelimissä.*

### 3. ARVIO VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDEL- LISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA

Arviointikertomusta tulisi lukea yhdessä tilinpäätöksen 2023 kanssa. Arviointikertomukseen ei ole toiminnallisia tavoitteita lähdetty toistamaan, vaan on kerrottu, kuinka moni tavoitteista toteutui, on toteutunut osittain tai ei ole toteutunut. Toteutumattomia tavoitteita on painotettu.

Tavoitteiden toteutumista on arvioitu siten, että jokaisen tulosalueen strateginen linjaus/tavoite on katsottu yhdeksi tavoitteeksi, vaikka kyseinen linjaus on voinut sisältää useampia alatavoitteita.

#### 3.1 Strategia

Enonkosken kunnan toiminnan ohjaaminen ja johtaminen perustui vuonna 2023 kuntalain 37 §:n mukaiseen Enonkosken kuntastrategiaan 2022 - 2025, jonka kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 14.12.2021 § 55.

Strategiasta johdettujen tavoitteiden toteutuminen vuonna 2023:

- *Elinvoimainen kunta* -tavoite toteutui osittain. Tärkeimmistä avainlukuista heikentyi muun muassa kunnan väkiluku (-20), työttömyysaste ja vuosikate. Kunnan kertynyt ylijäämä kuitenkin kasvoi. Kaikista avainlukuista ei ollut valmistunut vuoden 2023 tiedot.
- *Elinvoimaiset ja aktiiviset yhdistykset ja järjestöt* -tavoitteen voidaan katsoa toteutuneen, vaikka tukea maksettiin noin 4.000 euroa vähemmän kuin vuonna 2022. 140 v. juhluvuoden aikana järjestettiin tapahtumia merkittävästi enemmän.
- *Kuntatalous on tasapainossa* -tavoite toteutui.
- *Peruspalvelut tuotetaan kuntalaisille lähipalveluina* -tavoite toteutui, vaikkakin terveysaseman aukioloaikoja on hyvinvointialue supistanut
- *Enonkoski on tunnettu matkailijoiden keskuudessa* -tavoite toteutui.
- *Digitaalisia palveluja on tarjolla ja digiosaaminen on vahvaa* -tavoite ei toteutunut, sillä uusia teknologisia ratkaisuja ei ole otettu käyttöön vuonna 2023.

*Tarkastuslautakunta huomioi, että edelleen strategiasta johdetuille tavoitteiden mittareille ei ollut kaikilta osin asetettu tavoitetasoa. Oli ainoastaan asetettu mittari.*

*Kunnan markkinointiin ja viestintään tulee kiinnittää huomiota ja jatkaa **positiivisen** kuntakuvan kehittämistä.*

### 3.2 Yleistä

Tuloslaskelmaosan toteutuminen (ulkoinen/sisäinen):

Kunnan tilikauden tulos oli 632.418 euroa, joka on talousarviota 618.298 euroa parempi. Toimintamenot olivat 412.855 euroa talousarviota pienemmät. Toimintatuotot olivat 59.964 euroa pienemmät kuin talousarviossa. Toimintakate oli -3.835.602 euroa. Verotulot olivat 112.271 euroa talousarviota suuremmat ja valtionosuudet 3.146 euroa talousarviota pienemmät. Kunnan vuosikatteen muodostui 1.182.885 euroa, joka oli 583.272 euroa talousarviota parempi. Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä toteutuivat 131.283 euroa talousarviota parempana. Tilinpäätöksen poistot olivat talousarviota 35.025 euroa pienemmät. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 632.418 euroa (vuonna 2022 ylijäämää 750.587 euroa). Ylijäämä säilyi siis hyvällä tasolla.

Vuoden 2023 alusta alkaen tapahtui merkittävä muutos, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut siirtyivät Etelä-Savon hyvinvointialueen vastuulle. Tämä vähensi merkittävästi kunnan toimintamenoja, verotuloja sekä valtionosuuksia edellisvuoteen verrattuna.

#### Kunnan toimintatulot ja toimintamenot (ulkoinen/sisäinen)

TULOT JA MENOT			
	TP 2022 1 000 e	TP 2023 1 000 e	Muutos %
<b>Toimintamenot</b>	<b>-12 886</b>	<b>-6 591</b>	<b>-48,85</b>
<b>Toimintatulot</b>	<b>2 920</b>	<b>2 735</b>	<b>-6,33</b>
<b>Verotulot</b>	<b>5 157</b>	<b>2 890</b>	<b>-43,96</b>
<b>Valtionosuudet</b>	<b>6 039</b>	<b>1 878</b>	<b>-68,91</b>

Valtuustoon nähden sitovilla tulosalueilla oli kolme määrärahan ylitystä tai tuloarvion alitusta, sivistyslautakunnan peruskoulutus- ja kirjasto- sekä teknisen lautakunnan kaukolämpölaitos-tulosalueilla. Sivistyslautakunnan peruskoulutuksen ylitys oli 56.019 euroa ja 3,6 %. Ylitystä ei voida pitää merkittävänä. Kirjaston ylitys oli mitätön, vain 185 euroa ja 0,1 %. Teknisen lautakunnan kaukolämpölaitos-tulosalueen tuloarvion alitus oli 74.429 euroa ja 12,1 %. Alitusta ei voida pitää euromääräisesti merkittävänä.

### 3.3. Kunnanhallitus

Valtuustoon nähden sitovia kunnanhallituksen alaisia tulosalueita ovat yleishallinto, ympäristöterveydenhuolto ja elinvoiman edistäminen ja työllisyyden hoito. Maankäytön hallinta tulosalue ei ole valtuuston nähden sitova, vaan tavoitteellinen määräraha. Toteuma arvioidaan tulosalueittain. Kunnanhallituksen alaisten menojen osuus kunnan toimintamenoista oli 15,7 % (61,02 % v. 2022). Lasku

johtuu siitä, että sosiaali- ja terveystoimen kustannukset ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Kunnanhallituksen toimintakate oli 1.255.252 € ja sen käyttöprosentti oli 72,9 %.

<b>10 Konsernihallinto yhteensä</b>	<b>TA 2022</b>	<b>TA MUUTOS</b>	<b>TP 2022</b>	<b>Tot %</b>	<b>TP 2021</b>
Tuotot	385100	0	430036	111,7	433069
Kulut	-7825398	-50000	-7863701	99,9	-7104282
Netto	-7440298	-50000	-7433665	99,2	-6671213

### Yleishallinto

Valtuustoon asettamasta 2 tavoitteesta voidaan katsoa 2 toteutuneen osittain. Sisäinen tiedotuskanava intranet Kuohu otettiin käyttöön kyllä marraskuussa, mutta palautekysely Kuohusta toteutettiin vasta helmikuussa 2024. Tiedonhallintasuunnitelmaa ei ole tehty yleishallinnon henkilöstövaihdosten ja resurssipulan vuoksi. Tietosuojapoikkeamia ei ole kuitenkaan ilmoitettu vuonna 2023.

<b>Yleishallinto</b>	<b>TA2023</b>	<b>TP2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT%</b>	<b>TP2022</b>
Toimintatuotot	1 600	61 853	-60 253	3 865,8	23 985
Toimintakulut	-775 640	-574 394	-201 246	74,1	-558 633
<b>Toimintakate</b>	<b>-774 040</b>	<b>-512 541</b>	<b>-261 500</b>	<b>66,2</b>	<b>-534 648</b>

### Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollolle asetetun 1 tavoitteen voidaan katsoa toteutuneen.

<b>Ympäristöterveydenhuolto</b>	<b>TA2023</b>	<b>TP2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT%</b>	<b>TP2022</b>
Toimintatulot					
Toimintakulut	-95 000	-91 500	-3 500	96,3	
<b>Toimintakate</b>	<b>-95 000</b>	<b>-91 500</b>	<b>-3 500</b>	<b>-96,3</b>	

### Maankäytön hallinta (ei sitova valtuustoon nähden)

Maankäytön hallinnalle asetettu 1 tavoite ei toteutunut. Tonttimarkkinoille ei ole tehty omaa osiota kotisivuille henkilöstöresurssien takia.

### Elinvoiman edistäminen ja työllisyyden hoito

Tulosalueen 4 tavoitteesta toteutui 3. 1 tavoite toteutui osittain. Kunnan järjestämistä kyläilloista 1 (Hanhijärvi-Paakkunala) siirtyi kyläyhdistyksen toiveesta toteutettavaksi kesälle 2024.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta hieman kasvoi edellisvuodesta ollen 11,3 % (10,3 % v. 2022 lopussa), pitkäaikaistyöttömien lukumäärä oli 16 henkilöä vuoden lopussa (9 henkilöä 2022) eli 3,1 % työvoimasta (1,6 % työvoimasta vuoden 2022 lopussa).



<b>Elinvoiman edistäminen ja työllisyyden hoito</b>	<b>TA2023</b>	<b>TP2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT%</b>	<b>TP2022</b>
Toimintatuotot	200 100	40 015	160 085	20,0	56 026
Toimintakulut	-623 024	-321 091	-301 933	51,5	-435 878
<b>Toimintakate</b>	<b>-422 924</b>	<b>-281 076</b>	<b>-141 848</b>	<b>66,5</b>	<b>-379 851</b>

Kunnanhallituksen tavoitteiden yhteenveto:

*Tarkastuslautakunta katsoo, että kunnanhallitus saavutti tavoitteensa melko hyvin.*

*Tarkastuslautakunta toteaa, että kaikki kunnanhallituksen tulosalueet alittivat toimintakatteensa vuonna 2023.*

*Henkilöstön koulutuksen riittävyyteen ja ajantasaisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Rohkaistaan henkilöstöä hakeutumaan tarvittaviin koulutuksiin.*

### 3.4. Sivistyslautakunta

Valtuustoon nähden sitovia sivistyslautakunnan alaisia tulosalueita olivat sivistystoimen hallinto, peruskoulutus, muu koulutus, kirjasto ja lasten päivähoito. Sivistyslautakunnan alaisten menojen osuus kunnan toimintamenoista oli 47,8 % (21,32 % v. 2022). Kasvu johtuu siitä, että sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kustannukset ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Lautakunnan toimintakate oli 2.473.115 € ja sen toteuma oli 101,6 %.

Koko lautakunnalle oli asetettu 1 tavoite (Palvelujen taso pyritään säilyttämään, henkilöstön osaamista ja jaksamista tuetaan, taloudesta pidetään huoli) ja 2 mittaria. **Tilinpäätöksessä oli kuitenkin esitetty eri tavoitteelle toteutuminen.**

<b>Sivistyslautakunta</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT 2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	583 784	676 979	-93 195	116,0
Kulut	-3 018 477	-3 150 094	131 617	104,4
<b>Netto</b>	<b>-2 434 693</b>	<b>-2 473 115</b>	<b>38 422</b>	<b>101,6</b>

## Sivistystoimen hallinto

Sitovista 4 tavoitteesta voidaan katsoa toteutuneen 4. *Huomioitavaa on, että tavoitteina olleisiin mittareihin ei ollut vastattu toteutumisen kohdalla selkeästi. Esimerkiksi mittarina oli, että koulutussuunnitelman mukaisesti toteutetaan koulutusta 2 koulutuspäivää/työntekijä/kalenterivuosi. Toteutumisessa ei ollut annettu selkeää toteumatietoa.*

<b>Sivistystoimen hallinto</b>	<b>TA2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	0	3 892	-3 892	*****
Kulut	-95 165	-85 195	-9 970	89,5
<b>Netto</b>	<b>-95 165</b>	<b>-81 303</b>	<b>-13 862</b>	<b>85,4</b>

## Peruskoulutus

Tulosalueen 4 tavoitteesta toteutui 3 ja 1 ei toteutunut. Tavoitteena oli hankkia koululle 25 päätelaitetta oppilaiden käyttöön tai opettajille yhteensä 10 päätelaitetta. Koululle on hankittu ainoastaan 10 iPadia ja 6 tietokonetta oppilaiden käyttöön.

<b>Peruskoulutus</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	501 784	544 013	-42 229	108,4
Kulut	-2 071 416	-2 169 664	98 248	104,7
<b>Netto</b>	<b>-1 569 632</b>	<b>-1 625 651</b>	<b>56 019</b>	<b>103,6</b>

## Muu koulutus

Tulosalueen 2 tavoitteesta toteutui 2.

<b>Muu koulutus</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT%</b>
Tuotot	0	0	0	0
Kulut	-30 050	-29 062	-988	96,7
<b>Netto</b>	<b>-30 050</b>	<b>-29 062</b>	<b>-988</b>	<b>96,7</b>

## Kirjasto

Tulosalueen 2 tavoitteesta toteutui osittain 2. *Mittarina oli kirjaston materiaalien käyttö- ja lainausmäärät (sisältäen e-materiaalin käytön) lisääntyä 5 % toimintavuoden 2022 kävijä- ja lainausmääristä. Tämän tavoitteen toteutumisen osalta oli todettu, että lainaus- ja kävijätilasto ei ole valmistunut vielä. Siten ei voida arvioida, onko tavoite tältä osin toteutunut. Lisäksi oli mittarina, että Kirjaston tiloissa järjestetään kuntalaisille vähintään kaksi digineuvontatyöpajaa tai yleisöluentoa tai opeustilaisuutta vuoden 2023 aikana. Tämän toteutumisesta ei ollut kerrottu yksiselitteisesti tilinpäätöksessä, onko tavoite toteutunut.*

Kirjasto	TA2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	0	590	-590	*****
Kulut	-137 767	-138 543	776	100,6
<b>Netto</b>	<b>-137 767</b>	<b>-137 952</b>	<b>185</b>	<b>100,1</b>

### Lasten päivähoito

Tulosalueen 3 tavoitteesta toteutui 1 ja 2 toteutui osittain. Henkilöstön kahden koulutuspäivän tavoite toteutui ainoastaan neljällä 11 työntekijästä. Tavoitteessa Daisyn käytön hyödyntämisessä ennistä enemmän ei ollut selkeästi kerrottu, onko huoltajien iltaa järjestetty. Huoltajille on kuitenkin jaettu ohje ja ohjevideo DaisyFamilyn käyttöön.

Lasten päivähoito	TA 2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	82 000	128 484	-46 484	156,7
Kulut	-684 079	-727 631	43 552	106,4
<b>Netto</b>	<b>-602 079</b>	<b>-599 147</b>	<b>-2 932</b>	<b>99,5</b>

Yhteenveto sivistyslautakunnan tavoitteiden toteutumisesta:

*Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan sivistyslautakunnan alaiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti hyvin.*

*Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistyslautakunnan tulosalueista 3 alitti toimintakatteensa ja 2 ylitti sen. Kirjaston ylitys oli mitätön, sillä se oli 185 euroa ja 0,1 %. Peruskoulutuksen talousarvion ylitys oli 56.019 euroa ja 3,6 %. Tätä ei voida pitää merkittävänä ylityksenä.*

### 3.5. Vapaa-aikalautakunta

Valtuustoon nähden sitovia vapaa-aikalautakunnan alaisia tulosalueita ovat vapaa-aikatoimen hallinto, kulttuuritoimi, liikuntatoimi ja nuorisotoimi. Vapaa-aikalautakunnan alaisten menojen osuus kunnan toimintamenoista oli 5,45 % (2,37 % v. 2022). Kasvu johtuu siitä, että sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kustannukset ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Toimintakate vuonna 2023 oli 318.388 € ja käyttöprosentti oli 92,0 %.

Vapaa-aikalautakunnalle oli asetettu 3 tavoitetta. Tavoitteille ei ollut asetettu talousarviossa mittareille selkeitä tavoitetasoja, joten niiden toteutumisen arviointi on haastavaa. *Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toiminta on ollut hyvin monipuolista ja huomioinut kaikenikäiset kuntalaiset.*

Vapaa-aikalautakunta	TA 2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	0	41 031	-41 031	*****
Kulut	-346 162	-359 419	13 257	103,8
<b>Netto</b>	<b>-346 162</b>	<b>-318 388</b>	<b>-27 774</b>	<b>92,0</b>

### Vapaa-aikatoimen hallinto

Tulosalueen 1 tavoitteesta 1 toteutui osittain. Tavoitteena oli riittävä määrä työntekijöitä ja työntekijöiden panosta käytettävissä vapaa-aikatoimen palvelujen toteuttamiseen. Tilinpäätöksessä on kerrottu, että tavoitteena oli lisätä henkilöstöresurssin määrää nykyisestä verrattuna vuoteen 2022. Henkilöstöresurssi on pysynyt kuitenkin samana ja henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta.

Hallinto	TA 2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	0	2	-2	*****
Kulut	-20 989	-17 635	-3 354	84
<b>Netto</b>	<b>-20 989</b>	<b>-17 633</b>	<b>-3 356</b>	<b>84</b>

### Kulttuuritoimi

Tulosalueelle asetettu 1 tavoite ei toteutunut. Yhdistyksille varattuja avustusrahoja ei jaettu tavoitteena ollut 90 % ja vapaa-aikatoimen avustuksien avustussääntöjä ei otettu käyttöön vuoden 2024 alusta alkaen.

Kulttuuritoimi	TA 2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	0	0	0	0
Kulut	-9 810	-7 851	-1 959	80
<b>Netto</b>	<b>-9 810</b>	<b>-7 851</b>	<b>-1 959</b>	<b>80</b>

### Liikuntatoimi

Tulosalueelle asetettu 1 tavoite toteutui.

Liikuntatoimi	TA 2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	0	24 959	-24 959	*****
Kulut	-246 860	-263 279	16 419	106,7
<b>Netto</b>	<b>-246 860</b>	<b>-238 321</b>	<b>-8 539</b>	<b>96,5</b>

### Nuorisotoimi

Tulosalueen 2 tavoitteesta 1 toteutui ja 1 toteutui osittain. Nuorisotilojen kävijämäärää ei saatu alkuvuodesta 2023 nostettua 15 - 20 nuoreen/ilta.

Nuorisotoimi	TA 2023	TOT2023	Jäljellä	TOT %
Tuotot	0	16 071	-16 071	*****
Kulut	-68 503	-70 654	2 151	103,1
<b>Netto</b>	<b>-68 503</b>	<b>-54 583</b>	<b>-13 920</b>	<b>79,7</b>

Yhteenveto vapaa-aikapalvelujen tavoitteiden toteutumisesta:

*Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan vapaa-aikalautakunnan alaiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti hyvin.*

*Tarkastuslautakunta toteaa, että kaikki vapaa-aikalautakunnan tulosalueet alittivat toimintakatteensa vuonna 2023.*

*Vapaa-aikatoimen tapahtuma- ja liikuntatarjonta on ollut monipuolista.*

### 3.6. Tekninen lautakunta

Valtuustoon nähden sitovia teknisen lautakunnan alaisia palveluja olivat tekninen toimi, yleiset alueet, kiinteistöt, kaukolämpölaite ja vesi- ja viemärilaitos. Teknisen lautakunnan alaisten menojen osuus kunnan toimintamenoista oli 30,8 % (15,18 % v. 2022). Kasvu johtuu siitä, että sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen kustannukset ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Toimintakate vuonna 2023 oli 111.861 euroa ja käyttöprosentti oli 91,4 %.

<b>Tekninen toimi yhteensä</b>	<b>TA 2023</b>	<b>Muutos</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>Tot %</b>
Tuotot	1 903 875	0	1 899 648	- 4 227	99,9
Valmistus omaan käyttöön	30 000		19 974	- 10 026	66,6
Kulut	- 2 056 255	0	- 2 031 483	24 772	98,9
Netto	- 122 380	0	- 111 861	10 519	91,4

#### Tekninen toimi

Tulosalueen 2 tavoitteesta 1 toteutui ja 1 toteutui osittain. *Tavoitteena oli, että työhyvinvointikyselyn tulokset pysyvät samana tai paranevat. Tämän toteutumisesta ei ollut kerrottu tilinpäätöksessä, joten sen toteutumista ei pystytä arvioimaan.*

<b>Tekninen toimi</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	12 350	22 216	-9 866	179,9
Kulut	-229 389	-198 106	-31 283	86,4
<b>Netto</b>	<b>-217 039</b>	<b>-175 890</b>	<b>-41 150</b>	<b>81,0</b>

## Yleiset alueet

Tulosalueelle asetettu 1 tavoite voidaan katsoa toteutuneen.

<b>Yleiset alueet</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	49 309	57 540	-8 231	116,7
Kulut	-285 326	-274 794	-10 532	96,3
<b>Netto</b>	<b>-236 017</b>	<b>-217 254</b>	<b>-18 763</b>	<b>92,1</b>

## Kiinteistöt

Tulosalueelle asetettu 1 tavoite toteutui osittain. Mittarina kiinteistöjen osalta oli, että asiakaspalautteista myönteisiä on 3 kpl/vuosia ja reklamaatioita alle 5 kpl/vuosi. Kuntalaiskyselyssä oli vain 1 sanallinen positiivinen vastaus, mutta ei reklamaatioita.

<b>Kiinteistöt yhteensä</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	1 389 716	1 415 419	-25 703	101,8
Valmistus omaan käyttöön	30 000	19 974	10 026	66,6
Kulut	-1 135 628	-1 135 269	-359	100,0
<b>Netto</b>	<b>284 088</b>	<b>300 124</b>	<b>-16 036</b>	<b>105,6</b>

## Kaukolämpölaitos

Tulosalueelle asetettu 1 tavoite toteutui osittain. Kunnan ja kaukolämpöä tuottavan yrityksen Pro Pelletin yhteistyötapaamista ei pidetty, vaikkakin keskusteluyhteys on ollut puhelimitse. Suunniteltuja lämmönjakohäiriöitä oli 1, mutta ei yhtään suunnittelematonta.

<b>Kaukolämpölaitos</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	319 200	265 541	53 659	83,2
Kulut	-252 816	-273 585	20 769	108,2
<b>Netto</b>	<b>66 384</b>	<b>-8 045</b>	<b>74 429</b>	<b>-12,1</b>

## Vesi- ja viemärilaitos

Tulosalueelle asetettu 1 tavoite toteutui osittain. Toiminta on ollut häiriötöntä, lukuun ottamatta peruskorjaushankkeisiin liittyneitä vedenjakelun katkoja. Kohteiden automatisoinnista ja digitaalisista mahdollisuuksista on kerrottu, että isompia kohteita ei ole investointilistalla, mutta tarpeita on esim. kiinteistöautomaatiolle.

<b>Vesi- ja viemärilaitos</b>	<b>TA 2023</b>	<b>TOT2023</b>	<b>Jäljellä</b>	<b>TOT %</b>
Tuotot	133 300	138 932	- 5 632	104,2
Kulut	-153 096	-149 729	-3 367	97,8
<b>Netto</b>	<b>-19 796</b>	<b>-10 796</b>	<b>-9 000</b>	<b>54,5</b>

Yhteenvedo teknisen toimen tavoitteiden toteutumisesta:

*Tarkastuslautakunta toteaa, että tekninen lautakunta on saavuttanut toiminnalliset tavoitteensa melko hyvin.*

*Tarkastuslautakunta toteaa, että ainoastaan yhden teknisen lautakunnan tulosalueen toimintakate tavoitteessa ei pysytty. Kaukolämpölaite-tulosalueen toimintakate toteutui 74.429 euroa talousarviota huonompana. Alitus oli 12,1 %. Alitus ei ole euromääräisesti merkittävä.*

*Tarkastuslautakunta huomioi, että vesi- ja viemärilaitoksen talouden tervehdyttämiseksi on tehtävä toimenpideohjelma.*

### 3.7. Investoinnit

Investointien nettomenot olivat vuonna 2023 yhteensä 601.437 euroa. Talousarvion ylityksiä oli pururadan 5 km alavien osien korjaus -investoinnissa, 1.160 euroa ja osakkeiden ja osuuksien hankinnassa, 1.000 euroa. Ylitykset olivat mitättömän pieniä.

Suurin investointi oli Kuusitien ja Rantakujan peruskorjaus, jonka toteuma oli 118.673 euroa. Muutetun talousarvion mukaisista investoinneista kokonaan toteuttamatta jäivät Koskenhelmen yleisten tilojen korjaus, Koskenhelmen ilmastointi, vanhan pumppurakennuksen purku/alueen kehittäminen, Koskenvarren kehittäminen, kirjaston viilennyksen suunnittelu ja toteutus, alustava kustannusarvio jäteastian vastaanottoon ja koulun keittiön laitteiden uusiminen.

### 3.8. Konsernille asetetut tavoitteet

Valtuuston asettamista tavoitteista konsernijohdolle ja kunnan edustajille kaikki toteutuivat.

	TA 2023	TP 2023
Konsernin vuosikate poistoista, %	100 % + korvausinvestoinnit	199,3 %
Konsernin omavaraisuusaste, %	70 %	85,9 %
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	< 30 %	14,5 %
Tytäryhteisöjen on raportoiva kunnanhallitukselle kertaa/vuosi	3	3

Lisäksi tytäryhtiölle asetetuista 5 tavoitteista toteutui 2, 1 toteutui osittain ja 2 ei toteutunut. Tyhjiä asuntojen määrä oli tavoitetta suurempi ja käyttöastetta ei ole saatu nostettua vuoden 2021 tilinpäätöksestä.

Kriittinen menestystekijä	Tavoite 2023	Mittari/Tavoitetaso	Toteutuma 31.12.2023
Vakaa kuntatalous	Päätökset vuokra-asutokannan sopeuttamiseksi kysyntää vastaavaksi (purku, myynti) on tehty.	Suunnitelmakauden aikana (2021–2023) tyhjiä asuntoja 5–10 koko asutokannasta.	Ei toteutunut. Tyhjiä asuntoja 12 kpl vuoden 2023 lopussa. Vuoden 2022 lopussa 8 kpl, vuoden 2021 lopussa 11 kpl.
	Vuokralayhtiön (kiinteistöosakeyhtiö) asunnot asumiskelpoisia.	Kuntoarvio, pitkän aikavälin kunnossapitosuunnitelma, pelastussuunnitelma sekä näiden mukaiset toimet.	Toteutunut osittain. Viimeisten myyntien jälkeen päivitys.
	Asuntojen käyttöasteen nostaminen.	Käyttöasteen nostaminen vuoden 2021 tilinpäätöksestä.	Ei toteutunut. käyttöaste 87 % (vuonna 2021 käyttöaste oli 88 %)
	Vuokralayhtiö raportoi kolme kertaa vuodessa (huhti-, elo- ja joulukuussa tilinpäätöksenä) kirjallisesti yhtiön talouden tilasta ja asuntojen käyttöasteesta.	Raportit toimitetaan keskustoimistoon käsiteltäviksi kunnan huhtikuun lopun ja elokuun lopun talousarvion toteutumien sekä tilinpäätöksen yhteydessä.	Toteutunut. Raportin sisällössä kehittämistä.
Joustava ja nopea palvelujen saanti	Palvelut asiakkaalle tavoiteajassa ja säännösten edellyttämällä tavalla.	Asuntohakemuksen käsittely välittömästi tai enintään kolmen viikon kuluessa.	Toteutunut.

*Tarkastuslautakunta toteaa konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuneen pääsääntöisesti hyvin.*



## 4. TOIMINNAN JA TALOUDEN YLEISARVIOINTI

### 4.1. Henkilöstö

Kunnan henkilöstömäärä vuoden 2023 lopussa oli 64, joista vakinaisia oli 40, määräaikaista 23 ja työllistettyjä 1. Vuonna 2022 lopussa henkilöstömäärä oli yhteensä 63. Terveysperusteisten poissaolojen määrä hieman väheni edelliseen vuoteen nähden ollen 1.379 päivää (1.426 päivää vuonna 2022). Sairauspoissaolopäivät/työntekijä olivat noin 22 pv, kun vastaava luku oli 23 pv vuonna 2022. Henkilötyövuotta kohden poissaoloja oli noin 24 päivää kuten edellisenäkin vuonna. Sairauspoissaoloista noin 46 % on pituudeltaan alle 30 päivää.

Vuonna 2022 oli valtakunnallisesti paljon poissaoloja, koska etenkin alkuvuonna 2022 oli paljon koronaa ja syksyllä oli edellisvuosia enemmän erilaisia flunssia koronavuosien jälkeen. Vuonna 2023 alle 30 päivän poissaolot vähenivät 240 päivää, mutta vastaavasti yli 91 päivän poissalot kasvoivat 182 päivää. Vuonna 2022 sairauspoissaolojen määrä oli kuntatyöntekijöillä keskimäärin 20,7 päivää henkilötyövuotta kohden (Työterveyslaitoksen Kunta10-tutkimus). Enonkosken kunnan henkilöstön keski-ikä on noin 48,7 vuotta, kun se edellisenä vuonna oli 34,6 vuotta.

### 4.2. Tase

Kunnalla ei ole taseessa pitkäaikaisia lainoja. Omavaraisuusaste parani ollen 87,2 % (vuonna 2022 83,1 %). Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi hieman ollen 12,2 %, kun se edellisvuonna oli 11,7 %. Kuntakonsernin lainamäärä laski merkittävästi ja oli tilinpäätöksessä 69 euroa/asukas (vuonna 2022 1.387 euroa/asukas). Muutos johtui siitä, että konsernista poistuivat Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä vuoden 2023 alussa.

### 4.3. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä. Toimintakertomukseen sisältyy selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä Enonkosken kunnassa. Kunnanhallitus on hyväksynyt 20.9.2011 päivitetty sisäisen valvonnan ohjeet. Ohjeiden tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksytyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan Enonkosken kunnan toiminnassa. Kunnanvaltuusto hyväksyi 11.11.2014 § 46 kunnan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet. Perusteiden lisäksi vuonna 2017 hyväksyttiin hallintosäännön muutokset, joilla tarkennettiin vastuita. Perusteet ovat voimassa vuoden 2023 tilinpäätöstä tehtäessä. Hallintokunnat ovat antaneet toimintakertomuksen yhteydessä tai erikseen tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Selonteon mukaan minkään hallintokunnan päätöksistä ei ole tehty oikaisuvaatimuksia tai muutoksenhakuja. *Kunnanhallituksen nimeämien sisäisten tarkastajien tulisi tarkastaa muun muassa kunnan pankkitilien varat ja kunnan hallussa olevat arvopaperit ja vakuudet vähintään 2 kertaa vuodessa. Vuoden 2023 osalta tarkastusraportteja ei ole käsitelty kunnanhallituksessa.*

Toimintakertomuksen selonteossa todetaan, että toimintaa on pyritty seuraamaan ja ennakoimaan siten, että tarvittavat lisämäärärahat on haettu hyvissä ajoin talousarviovuoden aikana. Investointeihin tehtiin vuoden aikana lisämääräraha Teollisuushallin 1 katon peruskorjaukseen, 70.000 euroa.

Toimintakertomuksen selonteossa todetaan, että sisäisen valvonnan kehittämistarpeina on syytä varmistua siitä, että tilivelvolliset viranhaltijat ja henkilöstö, joita ohjeet olennaisesti koskevat, tuntevat ohjeen sisällön velvoitteineen. Ohjeet ja edellisinä vuosina hyväksytyt perusteet on otettu käsiteltäviksi johtoryhmässä. Hallintokuntien toimistopäälliköiden tehtävänä on vastata yhdessä kunnanjohtajan kanssa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastuualueillaan ja sen raportoinnista asianmukaiselle toimielimelle.

Tilinpäätöksessä on tuotu esille kuntaa koskevat yleiset ja toiminnalliset riskit, sekä vahinko- ja rahoitusriskit. Lisäksi sivistys-, vapaa-aika- sekä tekninen lautakunta ovat talousarvion toteutumisen yhteydessä esittäneet omat riskikartoituksensa. Tätä voidaan pitää riittävänä raportointina riskienhallinnasta.

*Tarkastuslautakunta kehottaa samaa kuin edellisinä vuosina, että sisäisen valvonnan ohjeet päivitetäisiin, sillä ohjeet ovat vuodelta 2011. Myös hallintosääntö olisi edelleen syytä päivittää, sillä se on vuodelta 2017. Myös konserniohje vuodelta 2018 olisi syytä päivittää, sillä siinä on vanhentunutta tietoa.*

*Tarkastuslautakunta huomioi, että kunnasta puuttuu edelleen tiettyjä lakisääteisiä asiakirjoja, kuten tiedonhallintasuunnitelma, valmiussuunnitelma sekä hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus. Lakisääteisten ja muiden tarpeellisten asiakirjojen valmisteluun tulisi osoittaa riittävät resurssit kuluvan vuoden aikana.*

## 5. YHTEENVETOARVIO TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA JA KUNNAN PALVELUIDEN TULOKSELLISUUDESTA JA SEN KEHITTÄMISESTÄ

Enonkosken kunta järjesti kuntalaisille palvelut pääosin hyvin vuonna 2023.

Kunnan tilinpäätöksen tulos oli noin 0,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tulos pysyi lähes edellisvuoden tasolla. Tilikauden toimintakatteeksi muodostui noin - 3,8 miljoonaa euroa (vuonna 2022 - 10,0 miljoonaa euroa). Muutos johtui hyvinvointialueuudistuksesta, jonka myötä kunnan toimintamenoista poistui suurin osa. Vuosikate oli noin 1,2 miljoonaa euroa (vuonna 2022 1,3 miljoonaa euroa). Kunnan rahoitusaseman voidaan todeta olevan edelleen hyvä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnalla ei ole kattamatonta alijäämää. Kunnan taseessa oleva kumulatiivinen ylijäämä tilikauden 2023 päättyessä on noin 9,6 miljoonaa euroa.

*Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että lautakuntien taloudelliset tavoitteet toteutuivat kolmea tulosaluetta lukuun ottamatta kaikkien sitovien tulosalueiden osalta. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan myös toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin.*

*Kunnan väestön väheneminen ja ikärakenne aiheuttavat paineita tulevien vuosien toiminnan ja talouden hoitoon. Tarkastuslautakunta toivoo, että sivistys- ja liikuntapalvelut pidettäisiin edelleen laadukkaina ja saavutettavina kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi.*

*Huolenaiheena tulevaisuudessa on kuntien heikkenevä taloustilanne ja kuntien välisen yhteistyön kehitys.*

*Tarkastuslautakunta suosittelee sähköisen kokouskäytännön tai pöytäkirjojen sähköisen allekirjoituksen käyttöönottoa.*

*Tarkastuslautakunta kiittää, että pienessä kunnassa on osaavan henkilöstön avulla pystytty järjestämään toimivat ja hyvät palvelut kuntalaisille.*

*Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä sekä kunnan henkilöstöä kuluneesta vuodesta.*

## 6. ALLEKIRJOITUKSET

Enonkoskella 31.5.2024



Mikael Laine  
puheenjohtaja



Petri Purhonen  
varapuheenjohtaja



Petra Junnila  
jäsen



Helena Liukko  
jäsen



Ari Lyytikäinen  
jäsen